

Protokoll vid styrelsemöte 2024-10-18 på Bellevue i Hjo.

1. Mötets öppnande

Mötet öppnades av ordförande i förbundet Johan Löwenadler Davidsson som hälsade alla välkomna.

***Beslut:** Mötet var behörigt utlyst och styrelsen konstaterades vara beslutför (se deltagarförteckning).*

2. Förslag till dagordning

Förslag till dagordning har skickats ut i samband med kallelsen.

***Beslut:** Dagordningen fastställdes.*

3. Val av justeringsperson

Förslag gavs på Petter Jakobsson, Fiskevattenägarna.

***Beslut:** Mötet valde Petter Jakobsson till justeringsperson.*

4. Protokoll mm

Ordförande frågade styrelsen om några oklarheter som inte kommer upp på dagens dagordning förelåg utifrån på de justerade protokollen. Inga oklarheter förelåg.

- Stämman:
 - 20240510: justerat & klart
- Styrelse:
 - 20240326: justerat & klart
- Samförvaltning Fiske:
 - 20240410: justerat & klart
 - 20241009: justerat & klart

***Beslut:** Justerade protokoll kan läggas till handlingarna.*

5. Ekonomi

Friederike gick igenom den löpande budgeten för 2024 med prognos. Vätternvårdsförbundet har beviljats LOVA-stöd till ett åtgärdssamordningsprojekt (se punkt 7). En tredje del av medlen har betalats ut (304.000 kr på nytt konto 3993). Sammanlagd är prognosen för **intäkter** 2.823.560 kr. Friederike har justerat prognosen för flera konton, det vill säga utgifter som förväntas bli billigare eller dyrare jämförd

med budgeterade belopp. Miljögifter i biota och vatten (konto 4016) förväntas bli ca 40.000 kr billigare Vätterndagen (konto 4044) har också lägre kostnader (30.000 kr). Nytt konto för åtgärdssamordning finns (4900) och kommer avse huvudsakligen lönekostnader för åtgärdssamordnaren. Prognosen för 2024 är 329.000 kr. Det prognostiserade resultat är i dagsläget ett överskott på ca 76.000 kr.

Styrelsen önskade på vårens möte att det görs en översyn av medlemsandelar och det är också en arbetspunkt för 2025. Det föreslås att en arbetsgrupp tillsätts för att bereda frågan. Efter frågor och diskussion kommer man på mötet fram till att tillsätta en arbetsgrupp med 4-5 personer som bör representera det olika medlemsgrupper i förbundet, till exempel kommuner, myndigheter, industrier, försvaret, lantbruk och (fiske)föreningar. Översyn av andelar påverkar inte förbundets budget då summan att fördela på andelar förblir densamma, men kan påverka individuella medlemmars medlemsavgift. Det har varit länge sedan en sådan översyn har gjorts och i och med att medlemmars påverkan på Vättern och Vätterns utmaningar har förändrats kan det ses som angeläget nu. Arbetsgruppen kan undersöka hur andra vattenorganisationer har lagt upp sina medlemsavgifter.

Beslut: Styrelsen beslutade att:

- godkänna den ekonomiska lägesrapporten med prognos
- tillsätta en arbetsgrupp för översyn av medlemsandelar
- VU ska föreslå en arbetsgrupp till vårens styrelsemöte.

6. Kansliet

Vätternvårdsförbundet behöver en ny kassör och Jan-Anders har velat avsluta sitt uppdrag under en längre tid. Ny lösning till kassaförvaltning är Bernhard Jaldemark, tidigare enhetschef för vattenenheten på Länsstyrelsen i Jönköpings län och har god kännedom om förbundet. Det är förbundsstämman som enligt stadgarna väljer kassör och det får göras på stämman i maj 2025.

Beslut: Styrelsen beslutade att anlita Bernhard Jaldemark som kassaförvaltare från 1 november 2024 till 31 maj 2025:

7. LOVA-Åtgärdssamordning

Förbundet har sökt och fått beviljat LOVA-bidrag till ett pilotprojekt om åtgärdssamordning i Vätterns tillrinningsområde (inom Jönköpings och Östergötlands län). Marcus Nilsson är anställd på länsstyrelsen i Jönköping och är ny åtgärdssamordnare i projektet på 50%. Marcus är med på mötet och presenterar sig själv. Det är fler som arbetar på detta sätt och bra att titta hur andra har gjort. Marcus har deltagit på inspirationsdagar och samverkan är viktigt i arbetet. Träffar och dialog med kommunerna och länsstyrelserna ska ske snart.

Friederike visade området som berörs under piloten. Projektet omfattar 1.140.000 kr, 805 det vill säga 912 000 kr har beviljats som LOVA-stöd, och löper mellan åren 2024-2026. Vätternvårdsförbundet går in och medfinansierar med 20%. Målet är att jobba fram åtgärder mot övergödning inom tillrinningsområdet men projektering och genomförande av åtgärder kräver ytterligare medel. Rapportering föreslås ske till VU och styrelsen, likt samförvaltning.

En fråga inkom om varför man inte jobbar med hela Vättern. Svaret är att detta är ett pilotprojekt för att testa arbets sättet, om det fungerar bra och medlemmar önskar kan verksamheten utökas norröver i ett senare skede.

Det upplyses också om att man i Vikens vattenråd arbetar aktivt för att få till samma typ av projekt.

Vattenmyndigheten har utlyst vattenrådsmedel till åtgärder. Förbundet har sökt 260 000 kr för utredning av åtgärdsförslag (konsultuppdrag) för Ålebäcken och Röttleån. Om vattenrådsmedlen inte beviljas föreslås söka LOVA-bidrag för åtminstone ett av projekten. Beloppet är ca 140.000 kr, förbundet skulle behöva medfinansiera 20%, ca. 28.000 kr.

En fråga inkom om arbetet kan påverka andelstalet och svaret ges att det inte kommer medföra så stora förändringar just nu då det handlar om ett pilotprojekt. Ifall man vill fortsätta med arbets sättet kan det behövas annan finansiering och då skulle det kunna påverka medlemsavgifterna. Å andra sidan kan detta arbete också leda till att fler blir intresserade att samverka och bli medlemmar i förbundet.

Beslut: Styrelsen beslutade att:

- *Projektet åtgärdsamordning Södra Vätterns ska genomföras enligt förslag.*
- *Arbetet ska rapporteras till VU och styrelsen*
- *Kansliet ska söka ytterligare medel för att kunna genomföra projektet under 2025.*

8. Information från Samförvaltning

Malin berättade det senaste från Samförvaltningen:

Det har varit två möten (10 april & 9 oktober) sen senaste styrelsemöte.

I stället för fasta arbetsgrupper startas nu behovsstyrda arbetsgrupper. Sikgruppen har startats för att utreda interaktionen mellan sik och mindre röding. Kräftgrupp ska startas för att diskutera vidare om olika förvaltningsstrategier och förslag på regelförändringar.

Det togs beslut om att skicka ut förvaltningsplanen fisk och fiske Vättern på extern remiss. Organisationerna lämnar sina synpunkter på underlaget under remissen.

Förslag om att fortsätta diskussion om Fisk på tallriken – en ökad efterfrågan på lokalt fångad fisk som är svår att leva upp till av olika anledningar. Finns behov att diskutera detta vidare inom samförvaltningen.

De nya informationsskyltarna är nu på plats nästan överallt runt Vättern.

Styrelsen noterade informationen.

9. Förvaltningsplan fisk och fiske

Malin gick igenom tidsplan och vad som är nytt med denna plan jämfört med föregående plan. Bland annat en beskrivning om förvaltningsplansarbetet mer ingående och nyttan med förvaltningsplan. Mål för arterna har justerats så att det är gemensamma mål för alla arter och att bästa tillgängliga data används som indikatorer och uppföljning av målen, dvs inga fasta indikatorer per art. Som nämndes ovan togs ett beslut i Samförvaltningen att planen kan skickas ut på remiss. Planen ska ut på extern remiss i slutet av oktober och ha en remisstid på 3 månader.

En fråga inkom om det finns några åtgärder för främmande arter med i planen och svaret gavs att det finns, ta fram handlingsplan och att jobba med information för att förhindra spridning av främmande arter till Vättern. För signalkräftan planeras projekt (litet eller stort beroende på finansieringsmöjligheter) för att undersöka olika förvaltningsstrategier.

Styrelsen noterade informationen.

10. Vattenvårdsplan

Friederike gick igenom tidsplan och hur arbetet fortlöper, planeras fastställas på stämman 2025. Skrivarbete pågår och arbetet är försenat men nya åtgärdsförslag används redan. Det planeras pre-remisser i med experter. Förslaget är att styrelsen via per-capsulum beslut får titta på remissen innan beslut tas om extern remiss.

Beslut: *Styrelsen beslutade att Vattenvårdsplanen ska godkännas av styrelsen genom per-capsulam-beslut innan remiss till medlemmar och intressenter.*

11. Vätternprogram

Flera avtal med konsulter för miljöövervakning i Vättern löper ut inför 2025.

SGS/Medins: Provtagning i utsjön och kemiska och biologiska analyser. Avtal 2022-2024 kan förlängas årligen till och med 2027. Avtalet är förlängd men det finns eventuellt möjlighet att justera omfattning. Två förslag från VU gäller det årliga PM:et och PFAS-analyser. **PM:et** är en kompromiss när det beslutades att den årliga årsskriften med alla resultat ska endast komma ut vart tredje år (nästa gång hösten 2025). I PM:et redovisas provtagningsåret, men inga resultat ingår utan endast beskrivningar och enstaka siffror. VU föreslår att ta bort PM:et och att kansliet presenterar intressanta resultat på stämman i stället. Vi provtar **PFAS** med hög frekvens i utsjön sedan 2022 – 5x vid båda stationer – som skulle kunna reduceras till två eller tre gånger. Det är dock ingen större kostnad och förslaget är att låta PFAS vara kvar, inklusive den nya stationen i Forsviksån (sedan 2024) och se över frekvens mm vid nästa revidering av program (inför 2028).

Det inkom en fråga om när underlagen ska in i databasen och svaret är senast 31 mars, men att det kan dröja tills datan blir synlig hos datavärder. Som alternativ finns Vätternkartan som uppdateras två-tre gånger per år. Underlagen behövs för att ingå i miljörapporter i slutet av mars. Informationen finns dock sparad hos Vätternvårdsförbundet så det är bara höra av sig så får ni tillgång till den. Det skulle kunna förtydligas på webben.

Ytterligare en fråga inkom som adresserade att det finns många olika PFAS och hur ser ni till att vi följer det som behövs. Och att det finns behov av att se över vilka provtagningar som görs och vad som är relevant att mäta. I vissa fall kan det vara onödigt att mäta vissa ämnen. Svaret är att Vätternvårdsförbundet följer de riktlinjer som finns och analysföretagen anpassar omfattning av provpaket till den reglering som finns. Idag är det ca 25 olika PFAS som mäts. Det program som finns för Vättern är relativt nytt (2022), i samband med att det togs fram har Naturhistoriska riksmuseet gjort en översyn av miljögiftsanalyser (för delprogrammet Stora Sjöar).

Dricksvattenproducenterna lyfter också att de har vissa krav på uppföljning som inte Vätternvårdsförbundet har, tex bekämpningsmedel.

En fråga inkom om Karlsborgs flygplats som är en stor utsläppspunkt. Finns det behov av en provpunkt vid Kärnebacken? Dessutom finns kunskap om spridningsvägar från flygplatsen direkt till Vättern via diken.

Försvarsmakten mäter i sin egenkontroll i bäcken, Vätternvårdsförbundet får i dagsläget inte del av datan. Leif ska höra med Fortifikationsverket om kansliet kan få datan. Vätternvårdsförbundets följer PFAS-status och trend ute i sjön, däremot ingår det inte i vårt uppdrag att källspåra förorening (det vill kartlägga exakt lokalisering, konkreta spridningsvägar...). Det är tillsynsmyndigheternas uppdrag.

Det kom ytterligare en fråga om sanering av flygplatsen och rening av ytvatten. Vätternvårdsförbundets synpunkt är att utsläppet ska minska och detta så snabbt som möjligt. Hur exakt det bör gå till har inte förbundet någon uppfattning om. Det inkom även information om sanering av PFAS på Karlsborgs flygplats, det vill säga ett pilotprojekt för att rena ytvatten från Karlsborgs flygplats är i gång och att en damm för uppsamling av PFAS-förorenat vatten är på gång. När det gäller sanering av mark- och grundvatten finns ännu ingen godtagbar reningsteknik.

Deposition: Avtal med IVL för analyser 2025-2027 har förlängts, likadant avtalet med Ingemar Zander för provtagning på Visingsö.

En fråga inkom huruvida dessa mätningar fångar upp transporter av miljögifter och andra oönskade ämnen via avvattning av regnvatten och till exempel E4. råga från Gabriella fångar upp skit från E4. Svaret är att det inte ingår i denna mätning, endast direkt nedfall med regn/snö.

Hydroakustik: Ny överenskommelse med SLU Aqua som är förlängningsbar till 2027 är under förberedelse.

Makrofyter: Avtalet för 2022-2024 har löpt ut. Önskemål finns om att låta länsstyrelsen upphandla inventering av makrofyter för 2025-2027.

Beslut: Styrelsen beslutade att:

- Godkänna VUs förslag på ändringar i Vätternprogrammet (om möjligt inom avtalet)
- Ge Länsstyrelsen i Jönköping uppdrag att upphandla inventering av makrofyter enligt beslutat program

12. VVF 2030

Vi började förra året med arbete om hur vi kan utveckla förbundet. En enkät har skickats ut (i våras) och det har endast kommit in 26 svar av ett 50-tal medlemmar. Det önskas fler svar. Utveckling av förbundet har även tagits upp som en punkt på Vätterndagen. Friederike gick kort igenom de svar som inkommit i enkäten.

- Majoriteten som svarade var (kommun)tjänstepersoner eller tillhörde Fisket.
- Dricksvatten bedömdes som den viktigaste ekosystemtjänsten, naturupplevelser är näst viktigast.
- Knappt 90% bedömde Vätterns miljö tillstånd till bra eller ganska bra

- Klimatförändringar, miljögifter och biologisk mångfald samt invasiva främmande arter var de största utmaningar i ett längre tidsperspektiv
- 85% vill ha hjälp att bemöta miljögiftsproblem
- Avsaknad av resurser upplevdes som problem av mer än hälften, följd av kunskap om åtgärder och otillräcklig lagstiftning
- Den stora majoriteten är nöjd med förbundets arbete, framför allt med miljöövervakning och projekt. Information och samverkan kan förbättras mest (>20% missnöjd eller något nöjd)
- Förbundet bör jobba mer med information till beslutsfattare (73%)

Ordföranden nämnde att Länsstyrelserna träffar ”sina” riksdagsledamöter några gånger per år, det kunde vara en möjlighet för förbundet att informera politiker.

Det bestäms att Friederike skickar ut en påminnelse igen.

Beslut: Styrelsen beslutade att:

- Kansliet får i uppdrag att sammanställa inkomna svar.
- Besluta om fortsatta arbete på nästa styrelsemöte.

13. Vätterndagen 2024

Hölls den 3 oktober på Vadstena Folkhögskola och det var ca 70 deltagare. Programmet var indelat i olika teman. Miljöövervakning och aktuella projekt (harr, telemetri, glacialrelikter och bioassay), VVF 2030 (vad vill vi med Vätternvårdsförbundet), Vättern i kris (klimatanpassning, lågt och högt vatten, dricksvatten och sjöräddningen).

Kostnaden totalt ca 80 000 kr vilket var mindre än vi budgeterat för. Friederike går kort igenom de inspel som inkom från lunchövningen där besökare fick svara på frågorna:

- Vad ska Vätternvårdsförbundet jobba med? En prioritering mellan listade utmaningar och här stack miljögifter ut jämfört med annat.
- Möjligheter? Exempel på inspel var samhällsvetenskaplig forskning som komplement, samarbete med besöksnäringen, mer samverkan, riksintresse dricksvatten, Vänersamarbetet och behålla samförvaltningen.
- To-do-lista till Vätternvårdsförbundet. Fortsätta ungefär som idag, bioassay, besöksnäringens frågor, arbeta mer proaktivt inte reaktivt, snabbare verkstad, skarv, dagvattenrening, reglering av Vättern, mer info, m.m.

En utvärdering av Vätterndagen skickades ut och Friederike gick kort igenom en sammanställning. Det var en blandning av representanter där fisket stack ut som lägst representerat. 35% deltog för första gången. De flesta lärde sig något nytt och tyckte dagen var givande. Alla teman fick höga betyg men första högst och besökarna vill höra mer om åtgärder och projekt, aktuell forskning, nya resultat i miljöövervakningen och om Vätterns skydd.

Styrelsen noterade informationen.

14. MÖV-relaterade undersökningar och projekt 2023-2024

- **Bioassay:** Resultat från 2023 visade hög östrogenaktivitet under sommarmånader. Överraskande resultat och ingen förklaring har hittats men det finns olika teorier, till exempel höga flöden och bräddningar under sommaren. Under året har verifierande analyser gjorts, dels hormonaktivitet vis Bioassay men även med kemiska analyser. Även läkemedelsrester generellt. Projektet har varit i samverkan med Vänern och Mälaren samt vattenproducenter runt sjöarna, vilket är en styrka när man vill ta reda på mer. Rapport väntas i år och föredrag hölls på Vätterndagen.
- **PFAS-trend i fisk:** Analysera PFAS i fisk från 1972 och framåt för att undersöka om man kan se utveckling av PFAS i Vättern, till exempel trender och vilka ämnen som förekommer. Marjoriteten av PFAS i fisk är PFOS, som har varit reglerat sedan 2008. Vi saknar i dagsläget i princip data från innan ca 2017. Finansiering från HaV (400 000 kr), utförare Naturhistoriska Riksmuseet och Eurofins. Klart sommaren 2025.
- **Ultrakorta PFAS i vatten:** Tillsammans med Vänern och Mälaren (kostnad 4 000 kr). En station vid två tillfällen. Friederike visar en utblick i Världen av TFA (en stor källa är pesticider) där Sverige ligger rätt så långt ner på listan. En reflektion inkom att det finns stora påverkansförsök från lobbyister inom EU.
- **Dreissena (vandarmusslan):** Larvinventering från sommaren 2024 på 9 lokaler och settlingsförsök genomfört i Motala och Norsholm. Inga nya fynd som nu är bekräftats av två olika metoder.
- **Större rovmärsla:** Länsstyrelserna har inventerat rovmärslan runt hela Vättern. Inga fynd i Västra Götaland eller Örebro, men det finns nya lokaler norr om Motala. Flera projekt är på gång genom eller på uppdrag av Länsstyrelsen, bland annat maganalyser av fisk, djuputbredning och åtgärdsalternativ.

Styrelsen noterade informationen.

15. Provfiske (program och projekt)

- Telemetriprojektet fortlöper och alla arter simmar mer och längre än man trott. Generellt för alla sjöar man gjort liknande studier. (Lst & SLU)
- PFAS-provtagning på kräftor har genomförts. Inte fått provsvar ännu. (Lst)
- Inventering av nissöga i strandzonen. Finns en ny rapport ute. (Lst – avrapporteras i Vätternvårdsförbundets rapportserie)
- Undersökning i gång i mindre skala för att undersöka olika förvaltningsstrategier för kräfta. Samverkan med yrkesfisket. (Lst)
- Ny version av Svenska Fiskeregler lanserad – en karttjänst för fritidsfiske på kusten och de fem stora sjöarna. (Lst & HaV)

Styrelsen noterade informationen.

16. Andra projekt

- Den planerade **PFAS-workshop** blir i januari.

- **FORMAS-ansökan** från data till dialog: Mälarens vattenvårdsförbund söker projekt för att undersöka kommunikation kring vattenkvalitet i våra stora sjöar. Vänern, Hjälmarens och Vätternvårdsförbundet är medsökande. Samarbete kring sjöarna – dess värden och vad vill man bevara. Resultatet blir en kartläggning.

Beslut: Styrelsen beslutade att projekten ska genomföras enligt förslag.

17. Kostrekommendationer Vättern

Länsstyrelserna gått ut med nya kostrekommendationer innan sommaren. Nya resultat från förbundets provtagning visar att PFAS-halter är fortfarande förhöjda och inte bara i röding. Kostråd för dioxiner och PCBer utökas nu i princip till att gälla alla fiskarter, dessutom bör alla utanför riskgruppen äta fisk från Vättern maximalt 12 gånger per år.

Det väntas en avvägning mellan nytta och risk som Efsa arbetar med.

Kansliet undrar om kommunerna har fått frågor om detta? Inte inkommit många frågor men det meddelas att det blev en del skrivelser i media om södra delen av Bottensjön där man har infört lokala kostrekommendationer också.

För Vätterns del anses det vara de som själva fångar sin fångst som är den största riskgruppen och en fråga ställdes till Sportfiskarna om de informerar om kostrekommendationer. Svaret är nej. Fråga inkommer om hur det ser ut för Östersjön jämfört med Vättern. Svaret är att det generellt är lägre i marint vatten och tyvärr högre i Vättern på grund av sjöns näringsfattighet och långa omsättningstid. Fråga om yrkesfisket får många frågor och svaret är nej men det påverkar de som säljer sin fångst.

Styrelsen noterade informationen.

18. Agenda 2024

Förslag gavs på datum för vårens styrelsemöte (26 mars), höstens styrelsemöte (15 oktober) samt förbundsstämman (6 maj). Utskotten beslutar själv om sina möten.

Beslut: Styrelsen beslutade att:

- *Stämman ska hållas den 6 maj 2025 i Jönköpings län, styrelsemöten den 26 mars 2025 i Örebro län och den 15 oktober 2025 i Jönköpings län.*

19. Publiceringar

Rapport 160: Inventering av nissöga (*Cobitis taenia*) i Vättern 2021.

På gång är rapporter om satellitövervakning, kräftans påverkan, Bioassay och glacialrelikter.

Styrelsen noterade informationen.

20. Bidrag till Vattenråd

Årligt bidrag ges till vattenråden från Vattenmyndigheten. Förra årets bidrag (2023) har redovisats och ansökan om nytt bidrag har beviljats, på 62.000 kr. Hälften är sökbart till föreningar i avrinningsområdet.

Bidrag till organisationer i avrinningsområdet 2024:

- Visingsörådet 5.000 kr
- Östra Vätterbranterna 8.000 kr

Styrelsen noterade informationen.

21. Remisser/skrivelser/yttranden

Större skrivelser/yttranden finns här: <https://vattnetn.org/vattnetnvarvsforbundet/skrivelser/>

- **Ut**
 - Samråd Norra Kärr – inkom fråga om vem som tittar på påverkan från ökade transporter från gruvområdet. Vätternvårdsförbundet har dragit en gräns och tittar på påverkan på Vättern (och Girabäcken) och inte specifikt på transporterna men det är bra om någon annan påtalar det.
 - Samråd Vätternvatten – var samråd i mitten av september och man förbereder ansökan för tillstånd. Planen är att lämna in ansökan i början på nästa år.
- **In**
 - -
- **Pågående ärenden**
 - Karlsborg flygplats (tillstånd och markavvattning)
 - Miljöprövning Hammarens flygskjut mål – hos regeringen

Det inkom en fråga om en kommuns översiktsplan och svaret är att Vätternvårdsförbundet normalt inte tittar på dessa om det inte specifikt berör Vättern.

Styrelsen noterade informationen.

22. Information: Kalender

Möten inom förbundet:

- VU: 11 december (Teams)

Ämnesvisa möten/konferenser:

- 5-6 november: Utförarmöte
- 15-17 oktober: Vattendagarna

Styrelsen noterade informationen.

23. Övrigt

En fråga inkom om SGU:s utredning, när den kan förväntas vara klar. Svaret gavs att de inte är klara ännu och de har lovat att komma till stämman 2025 och vi får anta de är klara fram till dess. Friederike kollar med SGU och återkommer.

24. Mötet avslutas

Ordförande reflekterade över dagens möte och tackade för deltagandet och mötet avslutades.

Malin Setzer
Vid protokollet

Justerat 2024-11-26

Johan Löwenadler Davidsson
Mötesordförande

Justerat 2024-10-30

Petter Jakobsson
Justeringsperson

Deltagare

Styrelsen (14 st)

Johan Löwenadler Davidsson, Anders Hedeberg, Anders Edholm, Annica Spångberg, Anders Lundgren, Petter Jakobsson, Gabriella Cahlin, Andreas Furustam, Henrik Olsson, Gustav Enander, Kristina Olsson, Taina Kuhna, Kennet Simonsson, Carl Doverholm

via Skype (1 st)

Leif Ljungqvist

Intressenter

Bengt Eriksson (ARV)

Kansliet

Friederike Ermold

Gustav Enander

Malin Setzer

Marcus Nilsson